

13^ο διεθνές σεμινάριο-Συνάντηση για το Ρεμπέτικο
13th International Rebetiko Seminar-meeting

ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟΥ
PROCEEDINGS OF THE SEMINAR

Σκύρος, 17 έως 24 Ιουλίου 2022
Skyros, 17 to 24 July 2022

ΠΕ.Α.Π του Δήμου Σκύρου και ΣΝΕ Σκύρος Ναυτιλιακή Εταιρεία
Μουσείο “Μάνου και Αναστασίας Φαλτάιτς”
Πολιτιστικός Σύλλογος Σκύρου “Ανεμόεσσα”

PEAP Skyros Municipality and SNE Skyros Nautical Company
“Manos and Anastasia Faltaitis” Museum
Skyros Cultural Association “Anemoessa”

Περιεχόμενα

Περιεχόμενα.....	2
Εισαγωγή.....	3
Introduction.....	4
Απόστολος Χατζηχρήστος. Ο τροβαδούρος του ρεμπέτικου: Κατερίνα-Μυρτώ Φατούρου	5
Apostolos Hadjichristos. The trobadour of rebetiko:Katerina-Mirto Fatourou	14
Οι λαϊκοί χοροί του ρεμπέτικου τραγουδιού:Γιώργος Γεωργούδης	17
The folk dances of the rebetiko song:George Georgoudis.....	30
Το ρεμπέτικο τραγούδι στα Γιάννενα και η ιστορική διαδρομή του: Γιάννης Δελγιαννάκης.....	33
The rebetiko music at Ioannina:Yiannis Deligiannakis.....	34
Οι συμμετέχοντες στο 13 ^ο διεθνές σεμινάριο-συνάντηση για το ρεμπέτικο στην Σκύρο 2022.....	46
13 th International rebetiko seminar-meeting participants Skyros Island 2022.....	46
Στιγμιότυπα από το 13 ^ο σεμινάριο-συνάντηση για το ρεμπέτικο στην Σκύρο.....	47
Highlights of the 13th Seminar on rebetiko and folk song in Skyros.....	47

Εισαγωγή

Αγαπητοί φίλοι και φίλες,

Από τις 17 έως τις 24 Ιουλίου του 2022 πραγματοποιήσαμε το 13^ο διεθνές σεμινάριο- συνάντηση για το ρεμπέτικο, στην αγαπημένη μας Σκύρο. Τολμήσαμε και προχωρήσαμε σε συνεργασία με τους τοπικούς φορείς ενισχύοντας παραπάνω τη συνεργασία μας.

Τολμήσαμε και πήγαμε ένα βήμα παρακάτω σε μια δύσκολη χρονιά από την οποία η πατρίδα, με μικρά βήματα, έβγαινε από μία πανδημία με πολλές δύσκολες καταστάσεις για το σύνολο του πληθυσμού σε όλο τον κόσμο.

Αυτό όμως το παρακάτω βήμα, μας γέμισε χαμόγελα και τραγούδια, φώτισε τις καρδιές και τα μάτια μας και μας όπλισε με κουράγιο για να συνεχίσουμε τη ζωή μας ξεπερνώντας δυσκολίες και εμπόδια. Τον Ιούλιο που μας πέρασε, οι φίλοι και οι φίλες που ανταποκρίθηκαν με το εθελοντικό παρόν τους στην ετήσια μουσική μας συνεύρεση για το ρεμπέτικο από Αυστραλία, Ελλάδα, Κύπρο, Ηνωμένο Βασίλειο, Τουρκία, Ολλανδία, Γαλλία, Ισραήλ, Φινλανδία...μαζί με τους επισκέπτες του νησιού και την τοπική κοινωνία συσφίξαμε τις σχέσεις μας και μοιραστήκαμε μαζί τα χαμόγελα, τα τραγούδια μας και τη διάθεσή μας για ένα καλύτερο και πιο αισιόδοξο μέλλον.

Αυτή τη χρονιά, το 14^ο σεμινάριο-συνάντηση θα πραγματοποιηθεί από τις 16 μέχρι τις 23 Ιουλίου 2023 και συμπίπτει με τα 20 χρόνια της υιοθέτησης της σχετικής σύμβασης της UNESCO για τη Διαφύλαξη της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ανθρωπότητας και με τον εορτασμό των «Ευρωπαϊκών Ημερών Πολιτιστικής Κληρονομιάς».

Το διεθνές σεμινάριο-συνάντηση για το ρεμπέτικο στη Σκύρο είναι ένα από τα στοιχεία, τα οποία έχουν εγγραφεί από το Υπ. Πολιτισμού-Αθλητισμού τον Δεκέμβριο του 2017 στους καταλόγους της UNESCO και αποτελεί στοιχείο της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ανθρωπότητας και σημείο αναφοράς στα επίσημα κείμενα της UNESCO.

Είμαστε χαρούμενοι γιατί μαζί με άλλους συντελεστές συμβάλλαμε στη δημιουργία του φακέλου που υπεβλήθη στις αρχές της UNESCO για την αναγνώρισή του.

Στη φετινή μας προσπάθεια, οι εκδηλώσεις μας θα πραγματοποιηθούν, όπως πάντα, με σεβασμό στη κληρονομιά του ρεμπέτικου και στη θετική αύρα του όμορφου νησιού της Σκύρου. Σταθεροί συνεργάτες μας, η τοπική κοινωνία, το ΠΕΑΠ του Δήμου Σκύρου, το Μουσείο Μάνου και Αναστασίας Φαλτάιτς, ο Πολιτιστικός Σύλλογος Σκύρου Ανεμόεσσα (πρώην ΣΟΠΠΑ) και η ΣΝΕ (Σκύρος Ναυτική Εταιρεία).

Γιώργος Μακρής και Σπύρος Γκούμας

Introduction

Dear friends,

From July 17 to 24, 2022 we held the 13th international seminar-meeting, about rebetiko, in our beloved Skyros. We dared and proceeded in collaboration with the local agencies further strengthening our relation.

We dared and went one step further in a difficult year during which the country was trying to recover from a pandemic which had created a difficult situation for the entire population around the world.

But this forward small step filled us with smiles and songs, enlightened our hearts and eyes and armed us with courage to continue our life overcoming difficulties and obstacles.

Last July, the friends who responded with their voluntary presence at our annual rebetiko musical gathering from Australia, Greece, Cyprus, United Kingdom, Turkey, Holland, France, Israel, Finland... along with the visitors of island and the local community strengthened our relationships and shared besides our smiles and songs our common mood for a better and more optimistic future. This year the 14th seminar-meeting will take place from 16 to 23 July 2023 and coincides with the 20th anniversary of the adoption of the relevant UNESCO's Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage of Humanity and on the other hand with the celebration of the "European Days of Cultural Heritage".

The seminar-meeting for the rebetiko of Skyros is one of the basic reference points about Rebetiko included in the official files of UNESCO's texts. Besides Rebetiko has been registered by the Ministry of Culture-Sports in December 2017 in the UNESCO catalogs and is an element of the "Cultural Heritage of Humanity".

We are happy because together with other contributors we helped to the creation of the file that was submitted to the UNESCO authorities for the recognition of Rebetiko as an element of the Cultural Heritage of Humanity.

This year, our events will be held as always, with respect to the heritage of rebetiko and in the positive aura of the beautiful island of Skyros. Our constant partners will be the local community, the PEAP of the Municipality of Skyros, the Museum of Manos and Anastasia Faltaitis, the Cultural Association of Skyros "Anemoessa" (formerly SOPPA) and the SNE (Skyros Nautical Company).

George Makris and Spiros Goumas

«Απόστολος Χατζηχρήστος. Ο τροβαδούρος του ρεμπέτικου»

Κατερίνα-Μυρτώ Φατούρου

Εικόνα 1-Απόστολος Χατζηχρήστος

Ο Απόστολος Χατζηχρήστος (ή Σμυρنيωτάκι) γεννήθηκε το 1904¹ στο προάστιο Κοκαργιαλί (Kokaryali) της Σμύρνης από τον Δημήτρη Χατζηχρήστο με καταγωγή από την Άνδρο και την Αναστασία με καταγωγή από τη Σάμο². Το Κοκαργιαλί- ή κατά την ελληνική ονομασία Μυρακλή- ήταν μια ελώδης περιοχή με άσχημη οσμή εξ ου και το όνομά της που σημαίνει ακτή που μυρίζει.³ Η ευκατάστατη οικογένεια στην οποία μεγάλωσε του έδωσε τη δυνατότητα να ασχοληθεί με τη μουσική από μικρή ηλικία παίρνοντας μαθήματα ⁴ πιάνου, κιθάρας, ακορντεόν και μαντολίνου.⁵ Το 1919 κατατάσσεται εθελοντικά στην εκστρατεία του ελληνικού στρατού στα μικρασιατικά παράλια βοηθώντας γυναικόπαιδα. Στην προσπάθειά του αυτή πιάνεται αιχμάλωτος των Τούρκων και οδηγείται προς εκτέλεση. Κατάφερε να ξεφύγει όταν ένας συγκρατούμενος θείος του τον βοηθά να δραπετεύσει από το στρατόπεδο σκαρφαλώνοντας στον τοίχο της περίφραξης. Η οικογένειά του έφυγε για την Τζιά χωρίς να έχει νέα του για πολύ καιρό. Όμως το 1922 η

¹ Νικολαΐδης, 'Απόστολος Χατζηχρήστος: Πρώτης γραμμής λαϊκός δημιουργός'; Χατζηχρήστου, 'Έχει γούστο' αφιέρωμα στον Απόστολο Χατζηχρήστο. Κατά τον Τάσο Σχορέλη η χρονολογία γέννησης είναι το 1901 ενώ κατά τον Κώστα Χατζηδουλή το 1906.

² Νικολαΐδης, 'Απόστολος Χατζηχρήστος: Πρώτης γραμμής λαϊκός δημιουργός'; Χατζηχρήστου, 'Έχει γούστο' αφιέρωμα στον Απόστολο Χατζηχρήστο.

³ Νίγδελης, 'Κοκαργιαλί (Kokaryali), Μυρακλή'.

⁴ Παπίστας, 'ΡΕΜΠΕΤΙΚΟΙ ΔΙΑΛΟΓΟΙ'; Νικολαΐδης, 'Απόστολος Χατζηχρήστος: Πρώτης γραμμής λαϊκός δημιουργός'.

⁵ Ιακώβου, 'Απόστολος Χατζηχρήστος: η ζωή και το έργο του'.

οικογένεια επανενώνεται και εγκαθίσταται πλέον στον Πειραιά αφήνοντας οριστικά πίσω την προηγούμενη ζωή τους.⁶

Στον Πειραιά διέμεναν σε μια προσφυγική οικία που τους είχε παραχωρήσει το κράτος στο Τουρκολίμανο. Το 1927 γνωρίστηκε με την Γαρυφαλλιά Σπανού και παντρεύτηκαν δύο χρόνια αργότερα. Μαζί απέκτησαν τέσσερα παιδιά, δύο γιούς και δύο κόρες από τα οποία έζησαν μόνο οι κόρες τους, Ευαγγελία και Καλλιόπη (Πόπη).⁷ Τα δύο αγόρια χάθηκαν 14 μηνών από βρογχοπνευμονία. Στο δεύτερο, όπως μαρτυρά η κόρη του Καλλιόπη, ο Χατζηχρήστος βρισκόταν στην ΟΔΕΟΝ όταν κατά της διάρκειας μιας γραμμοφώνησης, ο Μίνωας Μάτσας μαθαίνει το δυσάρεστο γεγονός αλλά δεν ενημέρωσε τον Χατζηχρήστο παρά μόνο αργά το βράδυ όταν τελείωσε την γραμμοφώνηση δίνοντας του μια προκαταβολή και τα συλλυπητήριά του.⁸

Εργάστηκε ως ηλεκτροσυγκολλητής στα Ελληνικά Σωληνουργεία για περίπου 10 χρόνια και ερασιτεχνικά με την μουσική εξελίσσοντας όμως την δεξιότητά του στην κιθάρα, το μπουζούκι και τον μπαγλαμά. Τα ακούσματά του δεν περιορίζονταν στο ρεμπέτικο τραγούδι. Άκουγε και άλλα είδη μουσικής όπως δημοτικά, αλλά και Ιμα Soumak, Νίκο Γούναρη και Φώτη Πολυμέρη.⁹ Συνεργάστηκε με πολλούς μουσικούς, πρωτοεμφανίστηκε συνεργαζόμενος με τους Γιώργο Κωνσταντινίδη (κιθαρίστας, γνωστός ως «Μακαρόνας»), Ηλία Ποτοσίδη (μπουζουξής, γνωστός ως «Κάτω βλέπας») και Μιχάλη Γενίτσαρη σε ταβέρνες της Δραπετσώνας και του Πειραιά.

Εκείνη την περίοδο γράφει τα πρώτα του τραγούδια ενώ το 1935 περίπου γνωρίζει τον Μάρκο Βαμβακάρη και τον Γιάννη Παπαϊωάννου, με τον οποίο μέχρι το τέλος της ζωής του εκτός από την επαγγελματική τους συνεργασία τους ένωνε και μια δυνατή φιλία. Από τότε δούλεψε σε όλα σχεδόν τα γνωστά κέντρα διασκέδασης στου Δερέμπεη, στου Πίκινου την Μπύρα, στου Κατελάνου, στο Δάσος, στο Μάριου στην οδό Ίωνος και σε άλλα.¹⁰ Όλοι οι μουσικοί που συνεργάστηκαν με τον Χατζηχρήστο εγκωμιάζουν την εντιμότητά του, τον ακέραιο χαρακτήρα του και τη γενναιοδωρία του. Υπήρξε μια περίοδος που έβγαζε πολλά χρήματα από τα κέντρα διασκέδασης και τους δίσκους ήταν όμως πολύ φιλότιμος, βοηθούσε πολύ κόσμο και δεν μπόρεσε να κάνει περιουσία.¹¹

⁶ Χατζηχρήστου, 'Έχει γούστο' αφιέρωμα στον Απόστολο Χατζηχρήστο.

⁷ Ιακώβου, 'Απόστολος Χατζηχρήστος: η ζωή και το έργο του'.

⁸ Χατζηχρήστου, 'Έχει γούστο' αφιέρωμα στον Απόστολο Χατζηχρήστο.

⁹ "Οι παλιοί μας φίλοι". Θόδωρος Παπαδόπουλος, Απόστολος Χατζηχρήστος- Βίοι Παράλληλοι'.

¹⁰ Νικολαΐδης, 'Απόστολος Χατζηχρήστος: Πρώτης γραμμής λαϊκός δημιουργός'; Παπίστας, 'ΡΕΜΠΕΤΙΚΟΙ ΔΙΑΛΟΓΟΙ'.

¹¹ "Οι παλιοί μας φίλοι". Θόδωρος Παπαδόπουλος, Απόστολος Χατζηχρήστος- Βίοι Παράλληλοι'.

Εικόνα 2 Στο “Έλατο”, στον Πειραιά, στα 1938. Από αριστερά: Ηλίας Ποτοσίδης, Μακαρόνας, Χατζηχρήστος, Μαρινάκης

Ο Γιώργος Μητσάκης πρωτογνώρισε τον Απόστολο Χατζηχρήστο στην Θεσσαλονίκη μαθήτευσε για λίγο κοντά του στο μπουζούκι και έπειτα ο Χατζηχρήστος του προτείνει να κατέβει στην Αθήνα προκειμένου να τον βοηθήσει στα πρώτα του βήματα.¹² Στην εκπομπή «Θεόδωρος Παπαδόπουλος, Απόστολος Χατζηχρήστος- Βίοι Παράλληλοι, Οι παλιοί μας φίλοι» στην ΕΡΤ το 1992 αναφέρει:

«τον είχα γνωρίσει [τον Χατζηχρήστο] το 1938 στη Δραπετσώνα. Φορούσα ακόμη τότε κοντά παντελόνια. Ήθελα να τον γνωρίσω από κοντά για να με βοηθήσει στον δρόμο του τραγουδιού. Τότε είχα αρχίσει κι εγώ να παίζω μπουζούκι. Ο Χατζηχρήστος εκείνη την εποχή είχε βγάλει το «Αλήτη μ’ είπες μια βραδιά» και γνώρισε μεγάλη επιτυχία. Τον βρήκα στο σπίτι του στην οδό Καλοκαιρινού, κι επειδή δεν είχα που να μείνω, ο Χατζηχρήστος με τη γυναίκα του τη Γαρυφαλιά μου παραχώρησαν μια παράγκα στην άκρη της αυλής κι εκεί έμεινα. Το 1939 με πήρε ο Χατζηχρήστος μαζί του στο Θησείο, στου Πίκινου την μπύρα, έτσι λεγόταν τότε το κέντρο, για 2 μήνες, ύστερα εγώ τράβηξα το δρόμο μου αλλά εγώ από τότε μείναμε φίλοι μέχρι το τέλος της ζωής του».¹³

Η πρώτη παρουσία του Απόστολου Χατζηχρήστου ως τραγουδιστή στην δισκογραφία γίνεται το 1937 με το τραγούδι «Δεν ξέρω τι γυρεύεις» σε σύνθεση του Βαγγέλη Γρυπάρη και ως συνθέτη την επόμενη χρονιά υπογράφοντας τους στίχους και τη μουσική με το τραγούδι «Έχω βαθιά τον πόνο» και «Γιατί σκληρή και άπονη» (Η Κοκκινιώτισσα) τα οποία τραγούδησε με τον Γιώργο Κωνσταντινίδη. Ηχογράφησε 83 συνθέσεις του και συμμετείχε σε 70 τραγούδια ως τραγουδιστής. Συνεργάστηκε με τις δισκογραφικές εταιρίες ODEON, PARLOPHONE και COLUMBIA σε σαράντα τέσσερα, τριάντα τέσσερα και τρία τραγούδια αντίστοιχα.¹⁴

¹² Οικονόμου, ΜΗΤΣΑΚΗΣ.

¹³ “Οι παλιοί μας φίλοι”. Θεόδωρος Παπαδόπουλος, Απόστολος Χατζηχρήστος- Βίοι Παράλληλοι’.

¹⁴ Ιακώβου, ‘Απόστολος Χατζηχρήστος: η ζωή και το έργο του’.

Ένα μείζον πρόβλημα που απασχολούσε τους δημιουργούς της περιόδου εκείνης αλλά και τους σημερινούς ερευνητές αφορούσε τη συνεργασία των δημιουργών σε σχέση με τις δισκογραφικές εταιρείες. Σε μια περίοδο που το ρεμπέτικο γνώριζε άνθηση και μέσω της δισκογραφίας, δεν έλειπε η εκμετάλλευση αφού πολλές φορές συνθέτες ή στιχουργοί έδιναν τα τραγούδια τους χωρίς όμως να γράφονται τα ονόματά τους στις ετικέτες των δίσκων, παρόλο που μπορεί να έπαιρναν τα δικαιώματα¹⁵. Υπήρχαν βέβαια και περιπτώσεις που ο δημιουργός έπαιρνε χαμηλότερο ποσοστό δικαιωμάτων από το σύνθετες αλλά και περιπτώσεις που αποποιούνταν των οποιοδήποτε δικαιωμάτων. Έτσι, αντιλαμβανόμαστε την δύναμη των δισκογραφικών εταιριών της εποχής που μπορούσαν, αν δεν συμφωνούσαν οι δημιουργοί με τους όρους που έθεταν, να μην εξέδιδαν τον δίσκο. Δυο παραδείγματα με αφορμή τον Απόστολο Χατζηχρήστο που επιβεβαιώνουν τα παραπάνω είναι το παράπονο που εκφράζει ο στιχουργός Γιάννης Λελάκης σε σχέση με τον Χατζηχρήστο, που δεν αναφέρεται το όνομά του στην ετικέτα του δίσκου για το τραγούδι «Φτώχεια», παρόλο που έπαιρνε τα δικαιώματα από το τραγούδι αυτό. Ένα δεύτερο παράδειγμα με το πρόβλημα να φαίνεται ακόμα πιο έντονο είναι «Το μινόρε της αυγής». Όπως θα δούμε υπάρχουν διάφορες μαρτυρίες που φανερώνουν ότι το ζήτημα που προέκυψε ήταν μεγάλο.

Όπως αναφέρει στην αυτοβιογραφία του ο Γιάννης Λελάκης, σε πολλούς δίσκους δεν αναφέρεται το όνομά του ως στιχουργός παρόλο που λαμβάνει τα δικαιώματα για τα τραγούδια αυτά. Στο παρακάτω απόσπασμα εκφράζει το παράπονό του χωρίς να κατηγορήσει τον Χατζηχρήστο ούτε όμως να απαιτήσει από τη δισκογραφική να μπει το όνομά του στην ετικέτα του δίσκου.¹⁶

[...] Εκείνη τη χρονιά (1937) άρχισα συνεργασία με το συνθέτη Απόστολο Χατζηχρήστο, ο οποίος ήτο και ο πρώτος που συνεργάστηκα. [...] Ήταν φτωχό παιδί και εξαιρετικός άνθρωπος και συνθέτης. Πολύ σεμνό και πολύ καλό παιδί. Έντιμος, φιλαλήθης και κουβαρντάς.

Άκουγε πως βοηθούσα τον Γ. Τσαούς στην διόρθωση στίχων και πως από χόμπυ μου έγραφα τραγούδια και μια μέρα που συναντηθήκαμε, μου ζήτησε να συνεργαστούμε, διότι, όπως μου τόνισε, δεν μπορούσε να γράψει ο ίδιος και ούτε μπορούσε να βρει και στιχουργό της αρεσκείας του. Το πρώτο τραγούδι που του έδωσα, μετά την πρόταση που μου έκανε, ήταν η «Φτώχεια», και άλλωστε, μόνον αυτό είχα γραμμένο. Ήθελα πάρα πολύ να μελοποιηθεί. Δεν του άρεσε ούτε εκείνου. Μου είπε να γράψω: «άλλα καλύτερα» [...]

¹⁵ Τα πνευματικά δικαιώματα στην Ελλάδα υπήρχαν ήδη από το 1930.

¹⁶ Ιακώβου, 'Απόστολος Χατζηχρήστος: η ζωή και το έργο του'.

Τότε αναγκάστηκα και είπα στο Χατζηχρήστο ότι ήταν αδύνατο να γράψω στίχους κατά παραγγελία. Πάρε, του είπα, τη «Φτώχεια» μελοποίησέ την κι αν στο μεταξύ τα καταφέρω και γράψω, θα σου δώσω. Εκείνος επέμενε να γράψω, διότι, μου είπε, ότι μπορώ, γιατί είμαι σπάνιο ταλέντο [...] Επί τόπου, εκεί στο οργανοποιείο του Τάτση, με το μπουζούκι στο χέρι, ο Χατζηχρήστος άρχισε να παίζει διάφορες μουσικές που είχε γραμμένες πριν. Ήταν μπροστά ο οργανοποιός, ο Μακαρόνας, η αδελφή του, η μητέρα του και φυσικά εγώ και ο Χατζηχρήστος. Τα δύο πρώτα τραγούδια, που του «κάρφωσα» τους στίχους επάνω στις μουσικές, ήταν το «Για σένα» και το «Αλήτη μ' είπες μια βραδιά». Τραγουδήθηκαν περίπου δέκα φορές εκεί, με σιγόντο του Μακαρόνα και συνοδεία εμάς τους υπόλοιπους [...] Ήρθε πάλι μετά λίγο καιρό και συναντηθήκαμε στο καφενείο του Γατζούνη, πλάι στο οργανοποιείο του Παναγή. Με το μπουζούκι στο χέρι ο Χατζηχρήστος και ο Μακαρόνας με την κιθάρα, άρχισαν να παίζουν μουσικές, τις οποίες τις είχε ο Χατζηχρήστος έτοιμες από καιρό. Τότε του «κάρφωσα» πάνω στις μελωδίες το «Παλιόπαιδο», που τραγουδήθηκε αρκετές φορές, ενώπιον και συνοδεία των θαμώνων. Ακολούθως έγραψα και δεύτερο τραγούδι, «καρφώνοντας» πάλι τα λόγια επάνω στη μουσική, τη «Μις Αντίς Αμπέμπα», την οποία μετονόμασε ο συνθέτης σε «Κατινούλα». [...] Αμέσως ο Χατζηχρήστος ενθουσιασμένος από τους στίχους –διότι στην εταιρία του έλεγαν ότι πρόκειται για υπέροχους στίχους– πήρε και τη «Φτώχεια» μου, την οποία γραμμοφώνησε τελευταία. [...] Φυσικά το όνομά μου δεν υπήρχε στις ετικέτες των δίσκων. Τα δικαιώματά μου όμως είναι κατοχυρωμένα στην εταιρεία πνευματικής ιδιοκτησίας.

[...] Μετά τα τραγούδια αυτά που έδωσα στο Χατζηχρήστο, χαθήκαμε και δεν συνεργαστήκαμε πλέον. Ήλθε ο πόλεμος, η Κατοχή, δύσκολοι καιροί, και που μυαλό και όρεξη για τραγούδια και δίσκους. [...] Τότε χαθήκαμε για καλά με το Χατζηχρήστο. Δεν τον ξαναείδα. Αργότερα, αφού πέρασε η Κατοχή, πήγα στην Αθήνα, στο μπαράκι του Μάριου, στην Ίωνος, που σύχναζαν όλοι αυτοί και γνωρίστηκα με τους περισσότερους από τους λαϊκούς. Εκεί είδα και το Χατζηχρήστο και επειδή δεν υπήρχε το όνομά μου στους δίσκους του ζήτησα εξηγήσεις. Μου είπε ότι, δεν έχει σημασία που με έξι δεκάρες κρατήθηκα στη ζωή και το οφείλω σε σένα. Εγώ –μου πρόσθεσε– το αναγνωρίζω και θα κάνω το παν για σένα. Εάν κάνεις υπομονή θα συνεργαστούμε πάλι στενά και θα κάνουμε επιτυχίες. Είσαι όμως ελεύθερος, μου είπε, να πας στην εταιρεία και να πεις ότι τα τραγούδια ήταν δικά σου. Τι να έκανα όμως στην εταιρεία; Τι με ενδιέφερε να τους πω το ένα ή το άλλο; Η μισή Δραπετσώνα γνωρίζει ότι είναι δικά μου, ο ίδιος ο Χατζηχρήστος το έλεγε στους άλλους συνθέτες και σήμερα το ξέρουν όλοι. Όπως το ξέρει και η γυναίκα του Χατζηχρήστου, η

Γαρουφαλιά και όλος ο κόσμος του τραγουδιού. Ο Χατζηχρήστος, παρά τα όσα έκανε γύρω από το όνομά μου στο δίσκο, ήταν ένας έντιμος και εξαιρετικός άνθρωπος. Φτωχόπαιδο κι αυτό. Συνεργάστηκα πάλι μαζί του και του έδωσα το «Χατζηχρήστο», το «Χάροντα» και το «Καρδιά παραπονιάρα», το οποίο δεν ήταν παρά προέκταση του «Παραπονιάρικου».¹⁷

Όσον αφορά το «Μινόρε της αυγής» η ετικέτα του δίσκου γράφει πως οι στίχοι γράφτηκαν από τον Μίνωα Μάτσα και η μουσική από τον Σπύρο Περιστέρη. Τραγούδησε πρώτη φωνή ο Απόστολος Χατζηχρήστος, δεύτερη ο Μάρκος Βαμβακάρης ενώ μπουζούκι έπαιξε ο Κώστας Καπλάνης. Η πατρότητα του τραγουδιού αυτού όμως αποτελούσε σημείο αιχμής. Οι Καπλάνης, Χατζηχρήστος και Βασιλειάδης φαίνεται να είχαν διαφορετική άποψη. Ο Γιώργος Τσάμπρας στην εκπομπή του «Πρέπει να ξέρεις μηχανή να κόψεις μαύρα μάτια» αναφέρει:

«Το μινόρε της αυγής ήταν τραγούδι που πάντα αποτελούσε σημείο αιχμής η δημιουργία του σίγουρα έπαιξε σαν μπουζουξής ο Κώστας Καπλάνης αλλά ο ίδιος διεκδικούσε ως το τέλος εξ ολοκλήρου το κομμάτι, τη συγκεκριμένη διασκευή της συγκεκριμένης μελωδίας, το τραγούδι κατοχυρώθηκε εν τέλει στον μαέστρο Σπύρο Περιστέρη. Βέβαια έχει τις ρίζες του στην Αμερική και το μινόρε του τεκέ του Τζακ Γρηγορίου ή Χαλκιά, του μπουζουξή που οι λίγες του ηχογραφήσεις έστρεψαν προς τα εκεί πολλούς στα χρόνια του 30. Το κομμάτι έκανε αίσθηση στην Αμερική από την αρχή, παίζονταν από τις εκεί ελληνικές λαϊκές ορχήστρες, σύμφωνα με την πλέον επικρατούσα εκδοχή, ο Περιστέρης ήταν επικεφαλής μιας ορχήστρας η οποία διασκέδαζε τους πελάτες του πλοίου που έκανε τη διαδρομή Πειραιάς-Νέα Υόρκη, μιλάμε για μια εποχή που η διαδρομή διαρκούσε ένα μήνα περίπου, έτσι ανακάλυψε τον δίσκο του Χαλκιά, κι όταν αργότερα ανέλαβε επικεφαλής στις φωνογραφικές εταιρείες Odeon, Parlophone θέλησε να αξιοποιήσει εκ νέου το συγκεκριμένο κομμάτι, έβαλε λοιπόν σε αυτό στίχους ο συνεργάτης του Μίνωας Μάτσας και βέβαια το έπαιξε στο μπουζούκι ο μόνιμος σολίστας της εταιρείας τότε, Κώστας Καπλάνης. Είναι και μια εποχή αυτή που τα πνευματικά δικαιώματα δεν απασχολούσαν τόσο μακροπρόθεσμα τους δημιουργούς, γι' αυτό άλλωστε έχουν προκύψει και τόσες αντιδικίες αληθινές ή όχι που όμως δεν αφήνουν και πολλά περιθώρια σε εμάς τους νεότερους να μιλήσουμε με μεγάλη βεβαιότητα για το βαθμό συμμετοχής του καθένα σε κάθε επίμαχο τραγούδι. Από την άλλη μεριά ας πούμε ο Καπλάνης στις προσωπικές του αφηγήσεις έλεγε ότι ο ίδιος έγραψε πάνω σε αυτή τη μελωδική γραμμή «Ξύπνα Μαριώ μου κι άκουσε, άκου μινόρε της αυγής» στα χρόνια της κατοχής ακόμα, χρησιμοποιώντας

¹⁷ Αγάς, 'Απόστολος Χατζηχρήστος - Ένας πολύ σπουδαίος ρεμπέτης'.

το όνομα της γυναίκας του για την αρχή του τραγουδιού και ότι αργότερα το στίχο συμπλήρωσε ο Χαραλαμπος Βασιλειάδης. Κανείς βέβαια δεν μπορεί να μας πει πια ποια από τις δύο ιστορίες είναι η αληθινή».¹⁸

Ο Κώστας Καπλάνης καταθέτει:

«Είχα γράψει ένα τραγούδι που άρχιζε ως εξής: Ξύπνα Μαριώ μου. Δεν άρεσε ούτε στον Μάτσα ούτε στον Περιστέρη, αλλά τελικά ούτε και σ' εμένα ο στίχος. Επειδή είχε όμως προετοιμαστεί η ηχογράφησή του, ο Μάτσας έγραψε νέους στίχους, αυτούς που όλοι γνωρίζουμε και ο Περιστέρης πρόσθεσε την εισαγωγή. Εγώ αργότερα μέτρησα και είδα ότι είχα γράψει το 37,5 της μελωδίας. Έφυγα για στρατιώτης. Όταν επέστρεψα, πήγα στον Περιστέρη και του ανέφερα το θέμα της ετικέτας. Αναγνώρισε την παράλειψή που δεν οφειλόταν σε αυτόν ή τον Μάτσα και μου ζήτησε να πάμε μαζί στην ΑΕΠΙ -έτσι έπρεπε να γίνει- να προσθέσουμε και το δικό μου όνομα. Είναι αλήθεια ότι αδιαφόρησα. Το τραγούδι δεν είχε την επιτυχία που σήμερα γνωρίζουμε. Μετά έφυγα για την Αμερική. Αργότερα έγινε μεγάλη επιτυχία και τραγουδιόταν από όλους. Τα Χριστούγεννα του 1965 επέστρεψα για διακοπές στην Ελλάδα. Ξαναπήγα πάλι στον κυρ Σπύρο που μου επανέλαβε τα ίδια. Μάλιστα μου έβαλε τις φωνές γιατί δεν ενδιαφέρθηκα. Πράγματι αποφάσισα να πάω. Ήταν 15 Μαρτίου του 1966. Την άλλη μέρα ο κυρ Σπύρος έφυγε απ' τη ζωή. Ήταν πλέον αδύνατο να δικαιωθώ. Μόνο οι απόγονοι και δικαιούχοι μπορούσαν να αλλάξουν την καρτέλα της ΑΕΠΙ.».¹⁹

Αντίστοιχα διεκδικεί την πατρότητα του τραγουδιού και η κόρη του Απόστολου Χατζηχρήστου όπως αναφέρει στην τηλεοπτική εκπομπή «Έχει γούστο» στο αφιέρωμα για τα πενήντα χρόνια από το θάνατο του Απόστολου Χατζηχρήστου:

«Πήγε στον Περιστέρη για να παίξει δύο τραγούδια το μινόρε της αυγής και η άμαξα μες τη βροχή, ακρόαση, να τα ακούσει ο Περιστέρης. Του λέει αυτό θα το κρατήσω εγώ. Θυμάμαι τον πατέρα μου όταν ήρθε στο σπίτι, για πρώτη φορά τον είδα στη ζωή μου να κλάψει. Έκλαψε πικρά. Λέει μου κράτησε το καλύτερο τραγούδι, μου λέει ο πατέρας μου. Δεν θα το ξεχάσω, αυτή η σκηνή, και όλοι στεναχωρηθήκαμε πάρα πάρα πολύ. Γιατί ήταν ένα από τα καλύτερά του τραγούδια.»²⁰

Στο τέλος της εκπομπής αυτής παρεμβαίνει και η Ρούλα Μάτσα, νύφη του Μίνωα Μάτσα, επισημαίνοντας ότι ο πεθερός της είναι ο στιχουργός του «Μινόρε της αυγής», όπως ακριβώς

¹⁸ Τσάμπρας, '«Πρέπει να ξέρεις μηχανή να κόψεις μαύρα μάτια» – “Ακου μινόρε της αυγής”. Ο Κώστας Καπλάνης από τα χρόνια του γραμμοφώνου στα χρόνια του τζουκ μποξ. Μέρος 1ο'.

¹⁹ 'Τα ρεμπέτικα'.

²⁰ Χατζηχρήστου, 'Έχει γούστο' αφιέρωμα στον Απόστολο Χατζηχρήστο.

φαίνεται και στην ετικέτα του δίσκου.

Την άποψη της Καλλιόπης Χατζηχρήστου όμως έρχεται να επιβεβαιώσει η γυναίκα του Χαράλαμπου Βασιλειάδη στην εκπομπή «Εν αρχή ην ο λόγος, αφιέρωμα στον Χαράλαμπο Βασιλειάδη» αναφέροντας στον Λευτέρη Παπαδόπουλο τα παρακάτω²¹:

«Στην εταιρία τα πηγαίνανε [τα τραγούδια] κι ο μουσικός κι εκείνος [ο Βασιλειάδης]. Τα πηγαίνανε μαζί και λέγανε να μας δώσεις το ένα τραγούδι να περάσουμε το άλλο.

Λ. Παπαδόπουλος: Θυμόσαστε κανένα τραγούδι που το έδωσε για να...

Σύζυγος Βασιλειάδη: Ναι πολλά τραγούδια, να τα πω τώρα, κάνει;

Λ.Π.: Ναι πως δεν κάνει. Για πείτε μου.

Σ.Β.: Ναι

Λ.Π.: Μου λέγατε πριν για «Το μινόρε της αυγής»

Σ.Β.: «Το μινόρε της αυγής» του Χαράλαμπου και του συγχωρεμένου του Χατζηχρήστου.

Βγήκαν κι άλλοι που είπαν πως, αλλά ο κύριος Κώστας ο Μακρής ξέρει ποιος το 'γραψε το τραγούδι. Τα πήγαν την ίδια μέρα και λέει το ένα τραγούδι θα το πάρω εγώ και το άλλο θα στο περάσω με «Την άμαξα κάτω απ' τη βροχή». Την ίδια μέρα πήγαν και το ένα το 'φαγε ο ένας και το άλλο το περάσανε. Και ο Χαράλαμπος πήρε το 1% και από κείνο.

Όπως φαίνεται και από άλλους συνθέτες και στιχουργούς ήταν συχνό φαινόμενο οι δημιουργοί να μην παίρνουν τα νόμιμα ποσοστά τους από την πώληση των δίσκων ή ήταν θύματα εκμετάλλευσης παραχωρώντας δημιουργίες τους ώστε να προχωρήσει η διαδικασία έκδοσης του δίσκου. Τα τραγούδια που παραχωρούσαν στις δισκογραφικές εταιρίες ίσως θα αποτυπώνονταν σε κάποιο άλλο δίσκο με τα ονόματα άλλων καλλιτεχνών.

Οι δημιουργοί με δυσκολία μπορούσαν να αποχωριστούν τις δημιουργίες τους και να αποποιηθούν οποιασδήποτε οικονομικής δραστηριότητας από αυτές καθώς ήταν συνδεδεμένοι και συναισθηματικά με τα τραγούδια τους. Οι εταιρείες όμως αποσκοπούσαν στο κέρδος με αποτέλεσμα να εκμεταλλεύονται τους δημιουργούς.²²

Με την κήρυξη του Ελληνοϊταλικού πολέμου ο Απόστολος Χατζηχρήστος έγραψε τα τραγούδια «Στης Αλβανίας τα βουνά», «Αέρα οι φαντάροι μας» και «Αποχαιρετισμός στην Αλβανία». Κατά τη διάρκεια της Κατοχής εντάσσεται στην Εθνική Αντίσταση και γίνεται ενεργό μέλος των αντιστασιακών οργανώσεων²³ και τότε γράφει δύο τραγούδια «Φτώχεια» και «Η μανούλα», που το έγραψε για την απώλεια της δικής του μητέρας²⁴.

²¹ «Εν αρχή ην ο λόγος» Χαράλαμπος Βασιλειάδης'.

²² Νικολαΐδης, 'Απόστολος Χατζηχρήστος: Πρώτης γραμμής λαϊκός δημιουργός'.

²³ Ιακώβου, 'Απόστολος Χατζηχρήστος: η ζωή και το έργο του'; Παπίστας, 'ΡΕΜΠΕΤΙΚΟΙ ΔΙΑΛΟΓΟΙ'.

²⁴ Ιακώβου, 'Απόστολος Χατζηχρήστος: η ζωή και το έργο του'.

Όπως και οι υπόλοιποι μουσικοί εκείνη την περίοδο, δούλευαν σε μικρά συγκροτήματα στα ελάχιστα μαγαζιά που λειτουργούσαν ακόμη. Μετά την απελευθέρωση (1946-1953) συνεργάστηκε με ονόματα όπως Βαμβακάρης, Τσιτσάνης, Παγιουμτζής κ.α. σε κέντρα όπως στου «Τζίμη του Χοντρού», στο «Πιγκάλς», στου «Καλαματιανού» στη Φλώριδα, στη Νίκαια, στη Ν. Φιλαδέλφεια και άλλα. Από το 1950 και μετά οι περισσότεροι προπολεμικοί ρεμπέτες παραγκωνίζονται από τη δισκογραφία. Έτσι, αναγκάζονται να βγάλουν τα προς το ζην σε μικρότερα μαγαζιά ή σε μαγαζιά της επαρχίας.²⁵

Πολλοί μουσικοί εκείνη την περίοδο έφευγαν για Αμερική κι έτσι αποφάσισε να ακολουθήσει και ο Χατζηχρήστος²⁶. Δυστυχώς αρρώστησε από καρκίνο στον πνεύμονα²⁷ και διέδωσε ότι πουλάει το μπουζούκι του για να μπορέσει να αγοράσει από τη Γαλλία την απαραίτητη φαρμακευτική αγωγή. Το αγόρασε ο Μπιθικώτσης για 1000 δραχμές²⁸. Η φαρμακευτική αγωγή δεν ήταν αρκετή για να αναρρώσει ο Απόστολος Χατζηχρήστος. Έφυγε από τη ζωή στις 5 Ιουνίου 1959. Δύο χρόνια μετά το θάνατό του, η γυναίκα του και οι κόρες του πήγαν στην Πλάκα που έπαιζε ο Μπιθικώτσης και τον παρακάλεσαν να πάρουν πίσω το μπουζούκι για τα διπλάσια χρήματα. Ο Μπιθικώτσης όμως απάντησε ότι το μπουζούκι έσπασε και δεν υπάρχει πια.

Στην θεματολογία των στίχων του Απόστολου Χατζηχρήστου κυριαρχεί ο καημός, τα βάσανα των προσφύγων, το παράπονο για τις δυσκολίες της ζωής αλλά δεν λείπουν και ύμνοι προς τις χαρές της ζωής και της καθημερινότητας. Η μουσική του ισορροπεί ανάμεσα στην Σμυρναϊκή και Πειραιώτικη μουσική σχολή με χαρακτηριστικές μελωδικές γραμμές που συνδυάζουν ρεμπέτικες μελωδίες με ευρωπαϊκούς ρυθμούς αλλά και το αντίθετο. Στις συνθέσεις δεν λείπει το κανταδόρικο ύφος αφού στην συντριπτική πλειοψηφία των ηχογραφήσεων τραγουδούν διφωνίες.²⁹

Η καταγωγή του Απόστολου Χατζηχρήστου, οι κακουχίες που έζησε με την μικρασιατική καταστροφή αλλά και την κατοχή, τα μουσικά βιώματά του από την κοσμοπολίτικη Σμύρνη στο λιμάνι του Πειραιά, συντέλεσαν σε αυτό το χαρακτηριστικό τρόπο που συνέθετε τα τραγούδια του. Τα βιώματά του αποτυπώνονται πλήρως στις συνθέσεις του που με τις λυρικές μελωδικές γραμμές φέρνει τον αέρα της κοσμοπολίτικης Σμύρνης και τις υπέροχες φωνητικές του δυνατότητες έχει αφήσει ανεξίτηλες ερμηνείες στους δίσκους που έχει ηχογραφήσει.³⁰

²⁵ Νικολαΐδης, 'Απόστολος Χατζηχρήστος: Πρώτης γραμμής λαϊκός δημιουργός'.

²⁶ "Οι παλιοί μας φίλοι". Θόδωρος Παπαδόπουλος, Απόστολος Χατζηχρήστος- Βίοι Παράλληλοι'.

²⁷ "Οι παλιοί μας φίλοι". Θόδωρος Παπαδόπουλος, Απόστολος Χατζηχρήστος- Βίοι Παράλληλοι'.

²⁸ Ιακώβου, 'Απόστολος Χατζηχρήστος: η ζωή και το έργο του'.

²⁹ Ιακώβου.

³⁰ Νικολαΐδης, 'Απόστολος Χατζηχρήστος: Πρώτης γραμμής λαϊκός δημιουργός'.

Apostolos Hadjichristos. The troubadour of rebetiko

Εικόνα-Picture 3 Απόστολος Χατζηχρήστος-Apostolos Hadjichristos

Apostolos Hadjichristos was born in 1904 in Kokariali/ Mirakti, a suburb of Smyrna. As part of a wealthy family, he took piano, guitar, accordion and mandolin lessons at a very young age. In 1919 he volunteered for the campaign of the Greek army on the coast of Asia Minor. He settled in Peiraeus in 1922. In 1929 he married Garifalia Spanou and they had 4 children, two sons died at a very young age and two daughters called Calliope and Evangelia.

He had been working as an electrician for about 10 years while developing his guitar, bouzouki and baglama skills. In 1935 he wrote his first songs. He plays in most of the taverns in Piraeus. He collaborates with a lot of musicians. A strong friendship with Yiannis Papaioannou lasted until the end of his life. All the musicians he has worked with praise his honesty, integrity and generosity. He recorded 83 of his compositions. Participated in 70 recordings as a singer. He collaborated with companies like ODEON, PARLOPHONE and COLUMBIA.

At a time when rebetiko flourished, through discography as well, record companies exploited the creators: composers or lyricists often offered their songs without their names being written on the record labels, even though they might receive their music royalties. Of course, there were also cases where the creator received a lower percentage of rights than usual, but also cases where any rights were waived. This is how we understand the power of the record companies of the time: if the creators did not agree with the conditions they set, record companies could not to release the album. Copyright in Greece existed as early as 1930. There are two examples concerning Apostolos Hadjichristos that confirm the above: a) the complaint expressed by the lyricist Yiannis Lelakis in relation to Hadjichristos that his name is not mentioned on the record label for the song

"Ftoxia" (Poverty) even though he passed the rights from this song. b) A second example, where the problem seems even more pronounced, is the song "To minore tis avgis" (The minor of the dawn). As we will see there are various testimonies that show that the issue that arose was a big one.

In many records that Yannis Lelakis participates in, his name is not mentioned as a lyricist, even though he receives the royalties for these songs. In his autobiography, he expresses his complaint about the song "Ftoheia" for which Apostolos Hadjichristos wrote the music, but neither blaming him for not having his own name on the label, nor demanding that the record label includes his name.

Kostas Kaplanis claimed the authorship of the song "Minore tis avgis" as mentioned by Giorgos Tsampras in his radio show and by Kaplanis himself in his autobiography. In an interview at TV show "Echei gousto" Hadjichristos daughter, Kaliopi Hadjichristou, states that the music of "Minore tis avgis" is by Apostolos Hatzichristos and the lyrics by Haralambos Vassiliadis. The opinion of Kalliopi Hadjichristos is confirmed by the wife of Haralambos Vassiliadis, Anna Vasiliadis in the show "In the beginning is the reason, a tribute to Haralambos Vassiliadis" speaking to Lefteris Papadopoulos. The creators could hardly separate and renounce any economic activity from their creations as they were emotionally connected to their songs, but the companies aimed at profit and as a result they exploited the creators.

During the German Occupation he joined the National Resistance and became an active member of the resistance organizations. During that time, he wrote two songs "Ftoxeia" and "I manoula" (Mother), the latter written for the loss of his own mother. Like the rest of the musicians at that time, he worked in small bands in the few taverns that were still open.

After liberation, most pre-war rebets were sidelined from the discography. Thus, they are forced to make a living by playing music in smaller bars / nightspots, even in the countryside.

Many musicians were migrating at that time to the US, so Hadjichristos decided to follow. Unfortunately he fell ill with lung cancer and sold his bouzouki to Grigoris Bithikotsis. He passed away on June 5, 1959. Two years after his death, when his wife and daughters asked to buy the bouzouki again, Bithikotsis said it was broken and no longer existed.

The origins of Apostolos Hadjichristos, the hardships he lived through the Asia Minor destruction and the German Occupation, his musical experiences from cosmopolitan Smyrna to the port of Piraeus contributed to this characteristic way he composed his songs. His experiences are fully reflected in his compositions: their lyrical melodic lines bring the air of cosmopolitan Smyrna and his wonderful vocal capabilities have left indelible performances on his records.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αγάς, Κώστας. 'Απόστολος Χατζηχρήστος - Ένας πολύ σπουδαίος ρεμπέτης'. MusicHeaven. Ημερομηνία πρόσβασης 9 Ιουνίου 2022.
https://www.musicheaven.gr/html/https%3A%2F%2Fwww_musicheaven_gr%2Fhtml%2F%2Fhtml%2Fmodules_rhp%3Fname=News&file=article&id=2000.
- "Έν αρχή ην ο λόγος' Χαράλαμπος Βασιλειάδης", 1989.
<https://www.youtube.com/watch?v=dAX9cNTDsI4>.
- Ιακώβου, Κωνσταντίνος. 'Απόστολος Χατζηχρήστος: η ζωή και το έργο του'. Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, 2015. <http://dspace.lib.uom.gr/handle/2159/17500>.
- Νίγδελης, Κωνσταντίνος. 'Κοκαργιαλί (Kokaryali), Μυρακλή'. Ημερομηνία πρόσβασης 9 Ιουνίου 2022.
<http://www.digital-in.info/nigdi/index.php/arhtra-anartiseis/ionia/item/503-kokargiali-myrakti>.
- Νικολαΐδης, Άρης. 'Απόστολος Χατζηχρήστος: Πρώτης γραμμής λαϊκός δημιουργός'. Ριζοσπάστης, 20 Ιουλίου 2003. <https://www.rizospastis.gr/story.do?id=1876627>.
- "Οι παλιοί μας φίλοι". Θόδωρος Παπαδόπουλος, Απόστολος Χατζηχρήστος- Βίοι Παράλληλοι'. Ημερομηνία πρόσβασης 29 Ιουνίου 2022. <https://kzsection.info/green/thod-ros-papadopoulos-apostolos-chatz-chr-stos-bioi-parall-loi-oi-palioi-mas-philoi-ert-1992/n2mqfWawfYF5ank.html>.
- Οικονόμου, Νίκος. *Γιώργος Μητσάκης, Αυτοβιογραφία*. Αθήνα: Εκδόσεις Εικοστού Πρώτου, 1995.
- Παπίστας, Σάκης. 'Χατζηχρήστος Απόστολος (1901/03/1904 - 1959)'. *Ρεμπέτικοι Διάλογοι* (blog), 2009. https://rembetikoidialogoigmail.blogspot.com/2009/11/blog-post_6933.html.
- 'Τα ρεμπέτικα : ένα ταξίδι στο λαϊκό αστικό τραγούδι των Ελλήνων 1850-1960 / επιμέλεια παραγωγής Παναγιώτης Κουνάδης Περίοδος Γ': 1937-1960 (τ.16, CD1)'. Δημοσιογραφικός Οργανισμός Λαμπράκη, 2010.
- Τσάμπρας, Γιώργος. '«Πρέπει να ξέρεις μηχανή να κόψεις μαύρα μάτια» – “Ακου μινόρε της αυγής”. Ο Κώστας Καπλάνης από τα χρόνια του γραμμοφώνου στα χρόνια του τζουκ μποξ. Μέρος 1ο'. <https://www.ertecho.gr/> (blog). Ημερομηνία πρόσβασης 16 Ιουνίου 2022.
<https://www.ertecho.gr/radio/deftero/show/prepei-na-ksereis-mixani-na-kopseis-mayra-matia/ondemand/76168/prepei-na-ksereis-mixani-na-kopseis-mayra-matia-akou-minore-tis-aygis-o-kostas-kaplanis-apo-ta-xronia-tou-grammofonou-sta-xronia-tou-tzouk-mpoks-meros-1o/>.
- Χατζηχρήστου, Καλλιόπη. 'Έχει γούστο' αφιέρωμα στον Απόστολο Χατζηχρήστο, 16 Ιουλίου 2009. <https://www.youtube.com/watch?v=6GUh3EEYjeM>.

ΕΙΚΟΝΕΣ

<http://www.katioua.gr/politismos/mousiki/apostolos-chatzichristos-o-kalokardos-paraponiaris-tou-rempetikou/>

«Οι λαϊκοί χοροί του ρεμπέτικου τραγουδιού»

Γιώργος Γεωργούδης

Οι Λαϊκοί Χοροί του Ρεμπέτικου Τραγουδιού

Γιώργος Γεωργούδης

(Καθηγητής Φυσικής Αγωγής με ειδίκευση στους ελληνικούς παραδοσιακούς χορούς)

Οι χοροί (κατηγορίες) στο ρεμπέτικο:

- Συρτός (δίμετρο, τερτάμετρο)
- Μπάλος
- Συρτόμπαλος
- Καλαματιανός
- Καρσιλαμάς (απτάλικος, απλός, αργός, ανάποδος)
- Ζεϊμπέκικο (αϊβαλιώτικο, απτάλικο, καμηλιέρικο, Πέργαμος)
- Τσιφτετέλι
- Βαλς
- Χασαποσέρβικος
- Χασάπικο (Πολίτικο χασάπικο ή αργό χασάπικο και Ταταυλιανό)

Επιρροές και διαμόρφωση του μουσικοχορευτικού ρεπερτορίου και του ύφους

Οι πρόσφυγες που έφυγαν από τους τόπους τους και τα μέρη της Μικράς Ασίας και της Κωνσταντινούπολης είναι αυτοί που έχουν καθορίσει το χορευτικό ύφος και ρεπερτόριο του ρεμπέτικου τραγουδιού

Επιρροές και διαμόρφωση του μουσικοχορευτικού ρεπερτορίου και του ύφους

- Το ύφος, «στυλ», των τραγουδιών (σε ό,τι αφορά τον χορό) στηρίζεται και βασίζεται πάνω στο προϋπάρχον ύφος της όλης Μικρασιατικής μουσικοχορευτικής παράδοσης
- Τα μουσικά όργανα και τις τεχνικές που έφεραν μαζί τους από τις περιοχές της Μικράς Ασίας και της Κωνσταντινούπολης
- Οι ενδυμασίες

Συρτός

Συρτός

Δίμετρο συρτό (χορός «Στα δυο»)

- Η χορευτική φράση ολοκληρώνεται σε 2 μουσικά μέτρα/μέρη (μουσικές φράσεις)
- Κυκλικό σχήμα ή ζευγαρωτό
- Ζευγαρωτή ομοιογενής φόρμα ή ζευγαρωτή φόρμα κλειστού αυτοσχεδιασμού
- Δεξιόστροφη κατεύθυνση (χρήση χώρου στον αυτοσχεδιασμό)
- Λαβή από τις παλάμες με λυγισμένα χέρια
- Από άνδρες και γυναίκες σε ζευγάρια
- Μουσικά μέτρα: 2/4, 4/4, 4/8

Συρτός

Τετράμετρο συρτό (χορός τύπου «Στα δυο»)

- Η χορευτική φράση ολοκληρώνεται σε 4 μουσικά μέτρα/μέρη (μουσικές φράσεις)
- Κυκλικό σχήμα
- Αλυσιδωτή ομοιογενής φόρμα
- Δεξιόστροφη κατεύθυνση
- Λαβή από τις παλάμες με λυγισμένα χέρια
- Από άνδρες και γυναίκες
- Μουσικά μέτρα: 2/4, 4/4, 4/8

Μπάλος

Χορός τύπου «Στα δυο»

- Η χορευτική φράση ολοκληρώνεται σε 2 μουσικά μέτρα/μέρη (μουσικές φράσεις)
- Ζευγαρωτό σχήμα
- Φόρμα κλειστού αυτοσχεδιασμού
- Δεξιόστροφη κατεύθυνση με εναλλαγές (ελεύθερη χρήση του χώρου)
- Χέρια ελεύθερα
- Από άνδρες και γυναίκες σε ζευγάρια
- Μουσικά μέτρα: 2/4, 4/4

Καλαματιανός

Χορός τύπου «Στα δυο»

- Καλαματιανός ορίζεται ο τετράμετρος συρτός με μουσικό μέτρο 7/8 και χορεύεται πανελλαδικά
- Η χορευτική φράση ολοκληρώνεται σε 4 μουσικά μέτρα/μέρη (μουσικές φράσεις)
- Κυκλικό σχήμα
- Αλυσιδωτή ομοιογενής φόρμα
- Δεξιόστροφη κατεύθυνση
- Λαβή από τις παλάμες με λυγισμένα χέρια
- Από άνδρες και γυναίκες
- Μουσικό μέτρο: 7/8

Καρσιλαμάς

Καρσιλαμάς

- Μουσικό μέτρο: 9/8
- 4 υποκατηγορίες
- Απτάλικος καρσιλαμάς | 3+2+2+2/8
- Απλός καρσιλαμάς ή «Αϊδίνικος» | 2+2+2+3/8 (πιο γρήγορος)
- Αργός καρσιλαμάς | 2+2+2+3/8
- Ανάποδος καρσιλαμάς | 2+3+2+2/8

Καρσιλαμάς

Μίξη μερών του «Στα τρία» και μερών του «Στα δυο»

- Ζευγαρωτό σχήμα
- Φόρμα κλειστού αυτοσχεδιασμού
- Δεξιόστροφη κατεύθυνση με εναλλαγές (ελεύθερη χρήση του χώρου)
- Χέρια ελεύθερα
- Από άνδρες και γυναίκες σε ζευγάρια, είτε από ζευγάρι ανδρών, είτε από ζευγάρι γυναικών

Ζεϊμπέκικο

Ζεϊμπέκικο

- Μουσικό μέτρο: 9/4
- 4 υποκατηγορίες
- Αϊβαλιώτικο ζεϊμπέκικο | 2+2+2+3/4
- Απτάλικο ζεϊμπέκικο | 3+2+2+2/4
- Καμηλιέριο ζεϊμπέκικο | 2+2+2+3/4
- Πέργαμος | 3+2+2+2/4

Ζεϊμπέκικο

Μίξη μερών του «Στα τρία» και μερών του «Στα δυο»

- Μονήρης χορός
- Φόρμα κλειστού αυτοσχεδιασμού
- Δεξιόστροφη κατεύθυνση με εναλλαγές (ελεύθερη χρήση του χώρου)
- Χέρια ελεύθερα
- Ανδρικός χορός

Τσιφτετέλι

Τσιφτετέλι

Χορός τύπου «Στα δυο»

- Η χορευτική φράση ολοκληρώνεται σε 2 μουσικά μέτρα/μέρη (μουσικές φράσεις)
- Ζευγαρωτό σχήμα
- Φόρμα κλειστού αυτοσχεδιασμού
- Δεξιόστροφη κατεύθυνση με εναλλαγές (ελεύθερη χρήση του χώρου)
- Χέρια ελεύθερα
- Από γυναίκες σε ζευγάρια
- Μουσικά μέτρα: 4/4

Βαλς

Βαλς

Χορός τύπου «Στα δυο»

- Η χορευτική φράση ολοκληρώνεται σε 2 μουσικά μέτρα/μέρη (μουσικές φράσεις)
- Ζευγαρωτό σχήμα
- Φόρμα κλειστού αυτοσχεδιασμού
- Δεξιόστροφη κατεύθυνση με εναλλαγές (ελεύθερη χρήση του χώρου)
- Χέρια πιασμένα απ' την παλάμη κι απ' την πλάτη
- Από άνδρες και γυναίκες σε ζευγάρια
- Μουσικό μέτρο: 3/4

Χασαποσέρβικος

Χασαποσέρβικος

Χορός τύπου «Στα τρία»

- Η χορευτική φράση ολοκληρώνεται σε 3 μουσικά μέτρα/μέρη (μουσικές φράσεις)
- Κυκλικό σχήμα
- Αλυσιδωτή ομοιογενής φόρμα
- Δεξιόστροφη κατεύθυνση
- Λαβή με τα χέρια πιασμένα απ' τους ώμους
- Από άνδρες και γυναίκες
- Μουσικό μέτρο: 2/4

Χασάπικος

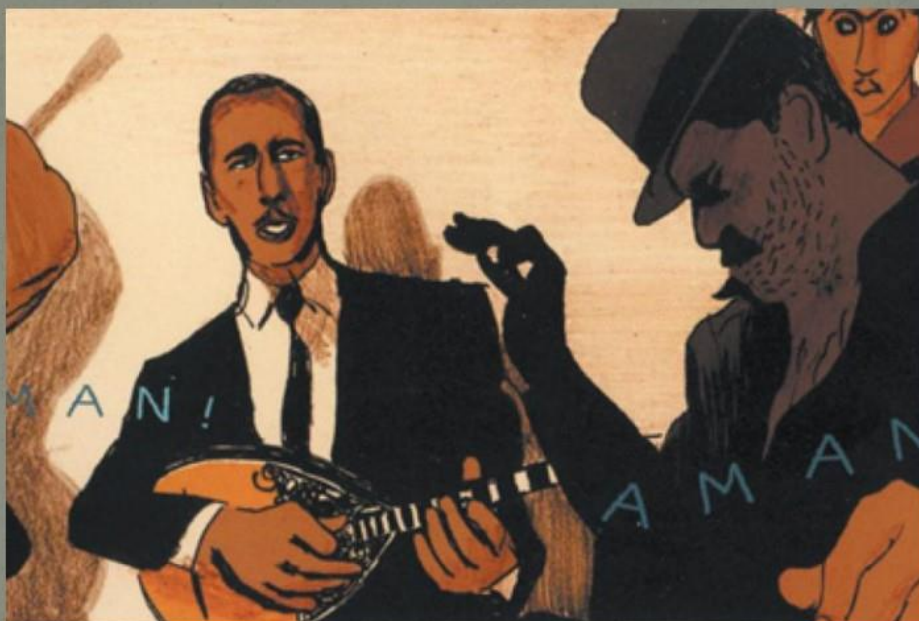

Χασάπικος

*Ή Πολίτικο χασάπικο ή αργό χασάπικο
Μίξη μερών του «Στα τρία» και μερών του «Στα δυο»*

- Αλυσιδωτή εναλλασσόμενη φόρμα κλειστού αυτοσχεδιασμού
- Πάνω στο βασικό χορευτικό μοτίβο βασίζονται και αναπτύσσονται όλες οι παραλλαγές
- Επιτόπια χρήση του χώρου
- Λαβή με τα χέρια πιασμένα απ' τους ώμους
- Αντρικός χορός των μακελάρηδων της Πόλης που χορευόταν κατά παρέες
- Μουσικό μέτρο: 2/4

Σας ευχαριστώ...

“The folk dances of the rebetiko song”

George Georgoudis

Physical education teacher specializing in Greek Traditional dances

The dances (categories) in rebetiko:

- Sirtos (dimeter, tetrameter)
- Balos
- Sirto-balos
- Kalamatianos
- Karsilamas (Aptalikos, simple, slow, reverse)
- Zeibekiko (Ayvaliotiko, Aptaliko, Kamilieriko, Pergamos)
- Tsifteteli
- Waltz
- Hasaposervikos
- Hasapikos (Politiko Hasapiko, slow Hasapiko or Tatavliano)

Influences and formation of the music-dance repertoire and style

The refugees who left their places from Asia Minor and Constantinople are the ones who have mostly defined the dance genre and the repertoire of the rebetiko song.

Influences and shaping of dance music repertory and genre.

- The style of the songs (as far as the dance is concerned) is based on the pre-existing style of the entire Asia Minor music and dance tradition.
- The musical instruments and techniques they brought with them from the regions of Asia Minor and Constantinople.
- The outfits

Sirtos (Dimeter sirtos-dance type “in two”)

- The dance phrase is completed in 2 musical measures/parts (musical phrases)
- Circular or paired shape
- Paired homogeneous form or paired form of closed improvisation
- Clockwise direction (space usage in improvisation)
- Grip from the palms with bent arms
- From men and women in pairs
- Musical measures: 2/4, 4/4, 4/8

Sirtos (tetrameter sirtos-dance type “in two”)

- The dance phrase is completed in 4 musical measures/parts (musical phrases)
- Circular shape
- Chained homogeneous form
- Clockwise direction
- Grip from the palms with bent arms
- From men and women
- Musical measures: 2/4, 4/4, 4/8

Balos (dance type in “two”)

- The dance phrase is completed in two musical measures/parts (musical phrases)
- Circular shape
- Form of closed improvisation
- Clockwise direction with alternations (free use of space)
- Hands free
- From men and women in pairs
- Musical measures: 2/4, 4/4

Kalamatianos (dance type in “two”)

- Kalamatianos is defined as the tetrameter sirtos with a musical measure of 7/8 and is danced all over Greece.
- The dance phrase is completed in 4 musical measures/parts (musical phrases).
- Circular shape
- Chained homogeneous form
- Clockwise direction
- Grip from the palms with bent arms
- From men and women
- Musical measures: 7/8

Karsilamas

- Musical measure: 9/8
- 4 subcategories
- Aptalikos karsilamas 3+2+2+2/8
- Simple aptalikos or “Aidinikos” 2+2+2+3/8 (faster)
- Slow karsilamas 2+2+2+3/8
- Reverse karsilamas 2+3+2+2/8

Karsilamas (Mixture of parts “three” and parts “two”)

- Paired shape
- Form of closed improvisation
- Clockwise direction with alternations (free use of space).
- Hands free
- From men and women in pairs either from a pair of men or a pair of women.

Zeibekiko

- Musical measure: 9/4
- 4 subcategories
- Aivaliotiko zeibekiko 2+2+2+3/4
- Aptaliko zeibekiko 3+2+2+2/4
- Kamilieriko zeibekiko 2+2+2+3/4
- Pergamos 3+2+2+2/4

Zeibekiko (Mixture of parts "three" and parts "two")

- Single dance
- Form of closed improvisation
- Clockwise direction with alternations (free use of space).
- Hands free
- Male dance

Tsifteteli (dance type in "two")

- The dance phrase is completed in two musical measures/parts (musical phrases)
- Paired shape
- Form of closed improvisation
- Clockwise direction with alternations (free use of space).
- Hands free
- From women in pairs
- Musical measure: 4/4

Waltz (dance type in "two")

- The dance phrase is completed in two musical measures/parts (musical phrases)
- Paired shape
- Form of closed improvisation
- Clockwise direction with alternations (free use of space)
- Hands held by the palm and back
- From men and women in pairs
- Musical measure: 3/4

Hasaposerviko (dance type in "three")

- The dance phrase is completed in three musical measures/parts (musical phrases)
- Circular shape
- Chained homogeneous form
- Clockwise direction
- Grip, with hands grasped by the shoulders
- From men and women
- Musical measure: 2/4

Hasapiko or politico hasapiko or slow hasapiko (Mixture of parts "three" and parts "two")

- Chained alternated form of closed improvisation
- All variations are based and developed on the basic dance pattern
- On-site use of the space
- Grip with hands, grasped by the shoulders
- Male dance of the butchers of Constantinople who danced in groups
- Musical measure: 2/4

«Το ρεμπέτικο τραγούδι στα Γιάννενα και η ιστορική διαδρομή του».

Γιάννης Δεληγιαννάκης.

Τα Ιωάννινα και γενικότερα η Ήπειρος έχουν χαρακτηριστικό αποτύπωμα τοπικής παραδοσιακής μουσικής, το οποίο βασίζεται σε πολυφωνική μουσική και πεντατονίες.

Το ρεμπέτικο εμφανίζεται στα Γιάννενα την δεκαετία του '80 κυρίως με την πρωτοποριακή παρουσία του Χαρίλαου Τσακλήρα και του Κώστα Παπαπαναγιώτου ως τρίχορδο μπουζούκι. Ο Ντίνος Μπουζιάνης, είναι ο κύριος διδάσκαλος ρεμπέτικου-θεωρίας, τρίχορδου μπουζουκιού και κιθάρας. Ταβέρνες με ρεμπέτικα γίνονται σημεία αναφοράς για τον φοιτητικό πληθυσμό. Ταυτόχρονα μία νέα γενιά ερασιτεχνών μουσικών γαλουχείται στην περιοχή των Πραμάντων παρακινούμενη –μάλλον- από την προσωπικότητα του Χαρίλαου. Μεταξύ αυτών ο Λάμπρος Κονταξής πρωτοστατεί στην δημιουργία του Συλλόγου των Ρεμπετόφιλων Ιωαννίνων ο οποίος αποκτά νομική υπόσταση το 2013.

Ο Σύλλογος Ρεμπετόφιλων αποτελεί τον πυρήνα που συντονίζει την παρουσία του ρεμπέτικου στην πόλη των Ιωαννίνων. Διοργανώνει ετήσια Φεστιβάλ Ρεμπέτικου κάθε καλοκαίρι μέχρι το 2020, όπου διακόπτεται λόγω το COVID 19. Τα φεστιβάλ, 3-ήμερα- έχουν πολύ μεγάλη απήχηση και συμμετέχουν γνωστοί καλλιτέχνες όπως Κατερίνα Τσιρίδου, Μανώλης Δημητριάδης αλλά και πολλά, αξιόλογα σχήματα από Δράμα, Θεσσαλονίκη Πάτρα, Αθήνα κ.α.

Από το 2010 και μετά υπάρχει ενδυνάμωση της παρουσίας μουσικών από το Τμήμα Παραδοσιακής Μουσικής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων στην Άρτα. Ημιεπαγγελματικά σχήματα ρεμπέτικου και Σμυρναϊκού, εμφανίζονται σε τακτική βάση και δημιουργούνται σταθερά στέκια, [του Βάγγουλα η Γούβα, Γυαλί Καφενέ, Θυμωμένο Πορτραίτο, Στοά Λούλη, Απόηχος], μερικά από τα οποία αντέχουν στο χρόνο και την οικονομική κρίση. Τέτοια είναι η περίπτωση της Ταβέρνας *Χασουμέρ* του Amin Allagabo η οποία λειτουργεί σήμερα ως μία μουσική σκηνή του ρεμπέτικου στα Ιωάννινα. Τακτικές παρουσίες είναι Μανώλης Πάππος, Μανώλης Μιχαλάκης, Σκούτας-Μηταράκης, Βασίλης Κασούρας κ.α.

Σήμερα, στην μετα-COVID, εποχή, 2022, ερασιτεχνικά σχήματα ρεμπέτικου αναφύονται στα Ιωάννινα, τροφοδοτούμενα από φοιτητές αλλά και από «παλαιότερους» που διατηρούν την αγάπη τους για το ρεμπέτικο.

“The rebetiko music at Ioannina”

Yiannis Deligiannakis

Ioannina and Epirus in general have a characteristic imprint of local traditional music, which is based on polyphonic music and pentatonics.

Rebetiko appears in Ioannina in the 80s mainly with the pioneering presence of Harilaos Tsaktiras and Kostas Papapanagiotou as players of trichord bouzouki. Dinos Bouzianis, is the main teacher of rebetiko-theory, trichord bouzouki, guitar. Taverns with rebetika become points of reference for the student population. At the same time, a new generation of amateur musicians is being nurtured in the “Pramanto” area, motivated - probably - by the personality of Charilaos. Among them, Lambros Kontaxis takes the lead in creating the Association of *“Rebetophiloι of Ioannina”*, which acquired legal status in 2013.

The Association of “Rebetophiloι” is the nucleus that coordinates the presence of rebetiko in the city of Ioannina. It organizes an annual Rebetiko-Festival every summer until 2020, where it is interrupted due to COVID 19. The 3-day festivals have a great appeal and include well-known artists such as Katerina Tsiridou, Manolis Dimitrianakis, but also many notable groups from Drama, Thessaloniki, Patras, Athens, etc.

Since 2010, there has been a strengthening of the presence of musicians from the Department of Traditional Music of the University of Ioannina in Arta. Semi-professional forms of rebetiko and Smyrneiko appear on a regular basis and “stekia” are created, [tou Vangoula i Gouva, Gyalι Kafene, Thimomeno Portraito, Stoa Louli, Apoechos], some of which withstand time and the financial crisis. Such is the case of Amin Allagabo's “Hasumer” Tavern, which today functions as a rebetiko music-scene in Ioannina. Regular appearances are Manolis Pappos, Manolis Michalakis, Skoutas-Mitarakis, Vassilis Kasouras and others.

Today, in the post-COVID era, 2022, amateur rebetiko formations are emerging in Ioannina, fueled by students but also by “old-timers” who maintain their love for rebetiko.

The Rebetiko at Ioannina

YIANNIS DELIGIANNAKIS
DIMITRIS DELIGIANNAKIS
13TH REBETIKO SEMINAR

SKYROS
JULY 2022

The historic-musical particularity of Ioannina

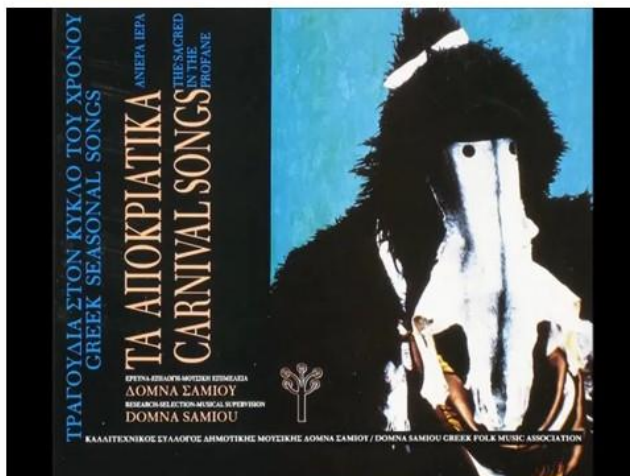
Traditional Epirus music is **not** Rebetiko. Historically, it has been characterised by **polyphonic choires** and **pentatonic** elements.

Αλησμόνω και χείρομαι – Πολυφωνικό Βορείου Ηπείρου

The advent of Rebetiko at Ioannina began around 1980,
with its main forefather being Charilaos
Tsaktsiras. (ΧΑΡΙΛΑΟΣ)

Θειά μου Νικολάκαινα – Δόμνα Σαμίου & Χαρίλαος Τσακτσήρας

Χαρίλαος & Γιάννης
στο Φεστιβάλ Ρεμπετόφιλων, Ιωάννινα

The village of Pramanta in the mountains near Ioannina.

ΡΕΜΠΕΤΟΦΙΛΟΙ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ – Established in 2013

<https://www.facebook.com/groups/rebetofiloi/about>

Λάμπρος Κονταξής

Βαμβακάρης - Κλωστηρού

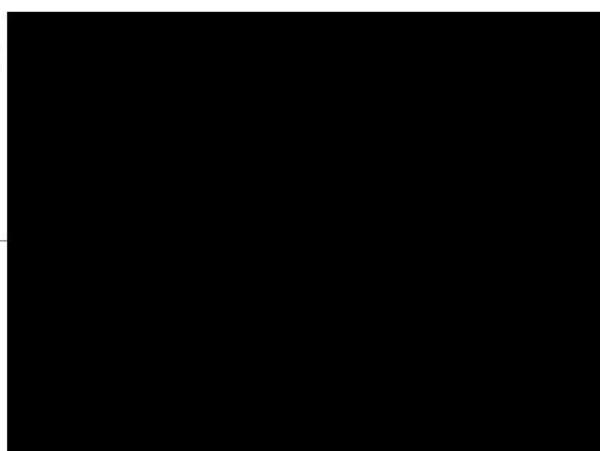
ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΡΕΜΠΕΤΙΚΟΥ ΣΥΛΟΓΟΣ ΡΕΜΠΕΤΟΦΙΛΩΝ

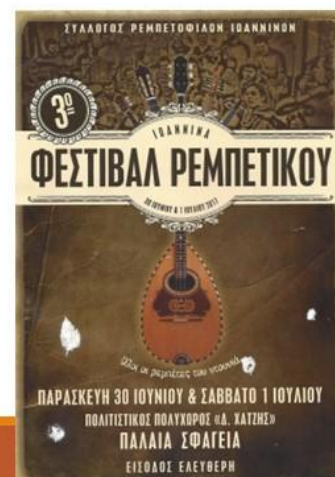
Μπάτης - Θερμαστής

2^ο Φεστιβάλ
Ρεμπέτικου –
Ρεμπετόφιλοι
Ιωαννίνων

Δημητριάνακης – Φεστιβάλ Ρεμπετόφιλων, Ιωάννινα

An ambiance of.... ΠΑΝΗΓΥΡΙ

Latter on ..getting serious ...on stage

Till...next sunrise

Αμάν Κατερίνα μου – Κατερίνα Τσιρίδου στο Φεστιβάλ Ρεμπετόφιλων, Ιωάννινα

2021
COVID-19
2022

A small....but very active “παρεα”

Βαμβακάρης - Άτακτη

Απόσπασμα παράστασης Ρεμπετόφιλων στο Stage Ιωαννίνων το 2017

Ρεμπετόφιλοι παίζουν σαν παρέα στον Σύλλογο

The Tavernas of Ioannina – Rebetiko hubs

The Tavernas of Ioannina – Rebetiko hubs

Χασουμέρ (Amin Allagabo & Σταματία – Στης πόλης τα μεβλα χανέ)

Ταβέρνα Χασ'ουμέρ

Μανώλης Πάππος στο Χασ'ουμέρ – Πάλι κι απόψε σκεφτικός

Amin Allagabo

Amin Allagabo with Ross Daly and the Ross Daly Quartet

Θυμωμένο Πορτραίτο – Κώστας Παπαπαναγιώτου

*Του Βάγγουλα η
Γούβα – Κώστας
Παπαπαναγιώτου*

And many more...

Τσιτσάνης – Τα καβουράκια

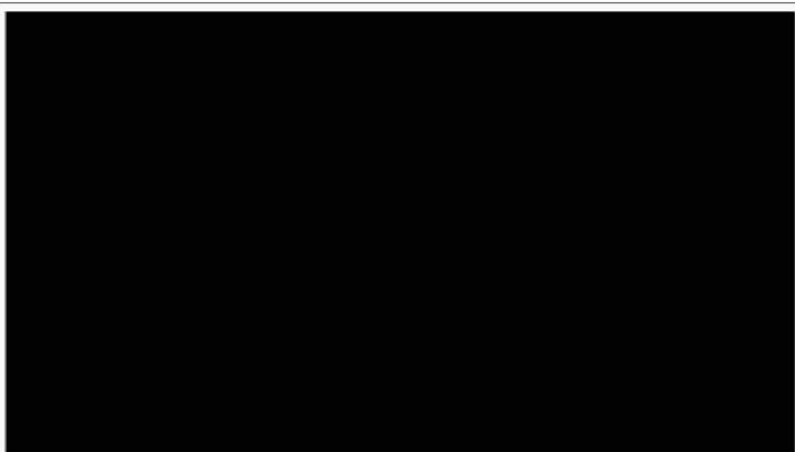
Στοά Λούλη

Γυαλί Καφενέ

Τρίο Καντίνι – Η κλωστηρού

Οι Ασυμμάζευτοι

Ioannina

A historic City of Greece
rich in culture
Night-life

κεφι

We hope to revive the glorious Rebetiko-Festivals of Rebetofiloi
and to see you joining us....

ΚΑΛΕΣ ΠΕΝΙΕΣ
ΚΑΛΑ ΓΛΕΝΤΙΑ

Βαμβακάρης - Κλωστηρού

**Οι συμμετέχοντες στο 13^ο διεθνές σεμινάριο-συνάντηση για το
ρεμπέτικο στην Σκύρο 2022**
***13th International rebetiko seminar-meeting participants,
Skyros Island 2022***

**Στιγμιότυπα από το 13^ο σεμινάριο-συνάντηση για το ρεμπέτικο
στην Σκύρο**

***Highlights of the 13th Seminar on rebetiko and folk song in
Skyros.***

*Η εναρκτήρια συνάντηση στο όμορφο αίθριο του Μουσείου Μάνου και Αναστασίας Φαλταίτς
The opening meeting in the beautiful atrium of the Manos and Anastasia Faltaits Museum*

Στην συνάντηση καλωσόρισαν τους συμμετέχοντες Έλληνες και ξένους ο οργανωτικός υπεύθυνος Γιώργος Μακρής και ο μουσικός υπεύθυνος των μαθημάτων Σπύρος Γκούμας. Χαιρετισμό απηύθυναν επίσης η Αναστασία Φαλτάιτς, υπεύθυνη του Μουσείου Μάνος και Αναστασία Φαλτάιτς, ο Γιώργος Λάμπρου, υπεύθυνος του ΠΕΑΠ Σκύρου απηύθυνε χαιρετισμό εκ μέρους του Δημάρχου Νίκου Μαυρίκου, η Φρύνη Παπαλημναίου από τα ιδρυτικά μέλη του Σωματείου Φίλων του Μουσείου Φαλτάιτς και ο Niko Sikkas ο οποίος υποστηρίζει όλα αυτά τα χρόνια το διεθνές σεμινάριο για το ρεμπέτικο και εργάζεται ακούραστα για την διάδοση του.

At the meeting, the Greek and foreign participants were welcomed by the organizer George Makris and the musical instructor of the seminar-meeting Spiros Goumas. Greetings were also addressed by Anastasia Faltaits, owner of the Manos and Anastasia Faltaits Museum, Giorgos Labrou, responsible for PEAP Skyros, addressed greetings on behalf of the Mayor Nikos Mavrikos, Fryni Papalimnaiou founding member of the organization “the Friends of the Faltaits Museum” and Niko Sikkas who has supported the international seminar on rebetiko all these years and works voluntarily and tirelessly promoting it.

Τα καθημερινά μαθήματα στον φιλόξενο χώρο του Πολιτιστικού συλλόγου Σκύρου «Ανεμόεσσα»
The daily lessons in the welcoming space of the Skyros Cultural Association "Anemoessa"

Απογευματινές παρουσιάσεις και συζητήσεις στην φιλόξενη αίθουσα της «Ανεμόεσσας» τα πρακτικά των οποίων παρουσιάζονται σε αυτό το τεύχος. Afternoon presentations and discussions in the welcoming hall of "Anemoessa", the minutes of which are presented in this issue.

Βραδινά μουσικά ταξίδια στις όμορφες ταβέρνες του νησιού
Evening musical trips to the beautiful taverns of the island

Μουσικό χορευτικό δρώμενο με τους συμμετέχοντες στο Σεμινάριο και τους χορευτές του Πολιτιστικού Συλλόγου Σκύρου «Ανεμόεσσα» στην Κεντρική Πλατεία Σκύρου την Παρασκευή 22/7/2022. Στην εκδήλωση απηύθυνε χαιρετισμό ο Δήμαρχος Νίκος Μαυρίκος και ο Πρόεδρος του συλλόγου «Ανεμόεσσα» Γιώργος Γεωργούδης.

Music and dance event with the participants of the Seminar and the dancers of Cultural Association of Skyros "Anemoessa" in the Central Square of Skyros on Friday 22/7/2022. Greetings were addressed by the Mayor Nikos Mavrikos and the President of "Anemoessa" George Georgoudis.

Προετοιμασία για την Ρεμπέτικη Συναυλία με τους συμμετέχοντες στο Θέατρο Φαλτάιτς το Σάββατο 23/7/2022. Preparation for the Rebetiko concert at the Faltaitis Theatre with the participants on Saturday, 23/7/2022

Από τα καθημερινά μαθήματα στον φιλόξενο χώρο του Πολιτιστικού συλλόγου Σκύρου «Ανεμόεσσα» From the daily lessons in the welcoming space of the Skyros Cultural Association "Anemoessa"

<https://youtu.be/abWP2xPsFlo>

Μουσικό χορευτικό δρώμενο με τους συμμετέχοντες στο Σεμινάριο και τους χορευτές του Πολιτιστικού Συλλόγου Σκύρου «Ανεμόεσσα» στην Κεντρική Πλατεία Σκύρου την Παρασκευή 22/7/2022

Music and dance event with the participants of the Seminar and the dancers of Cultural Association of Skyros "Anemoessa" in the Central Square of Skyros on Friday 22/7/2022

<https://youtu.be/dnSJcJuttKk>

<https://www.facebook.com/673460406/videos/356737153289387/> (video - NiSi '22) Niko Sikkes

<https://youtu.be/4p0Z5ocOW40>

<https://youtu.be/Pd9Jr1J4S54>

Βραδινά μουσικά ταξίδια στις όμορφες ταβέρνες του νησιού Evening musical trips to the beautiful taverns of the island

<https://www.facebook.com/1353961819/videos/1243547496468572/>

https://youtu.be/VSFawiD_QyU

<https://youtu.be/tk-2Xz4W2E8>

https://youtu.be/Kh1PQu4X_IM

Φωτογραφίες, video και ηχητικές καταγραφές έχουν ληφθεί εθελοντικά από φίλες και φίλους, συμμετέχοντες στο Σεμινάριο, παραθεριστές και υποστηρικτές του σεμιναρίου-συνάντησης από την Σκύρο. Ενδεικτικά αναφέρουμε την Ρίκα και Θανάση Βλάχο, την Λία Κωνσταντάτου, τον Niko Sikkes, Ari Turpeinen, τον Ξενοφώντα Τσόγκα, τον Achileas Yiangoulli και την Kathy Vlassopoulos, την Όλγα Παπαδοπούλου, τον Παντελή Μπατή, την Βάσω Μπότη και πολλούς άλλους και άλλες. Photos, videos and audio recordings have been voluntarily taken by friends, participants of the Seminar, vacationers and supporters of the seminar-meeting from Skyros. For example, we mention Rika and Thanasis Vlachos, Lia Konstadatou, Niko Sikkes, Ari Turpeinen, Xenofon Tsogas, Achileas Yiangoulli and Kathy Vlassopoulos, Olga Papadopoulou, Pantelis Batis, Vaso Botis, Izhar Ron and Ahikam Olmer and many others.

***Σας περιμένουμε στο 14^ο διεθνές σεμινάριο-συνάντηση για το
ρεμπέτικο στην Σκύρο 16-23 Ιουλίου 2023***

***We are waiting you for the 14th international seminar-meeting on
rebetiko in Skyros, 16-23 July, 2023***

